

سر محرری: اسماعیل حقی
غزتیله کوندریله جک آثار
سر محرر نامنه ارسال ایدملیدر.

شرائط اشترا:

غزته نك در سعادت ایچون سنه لکی
محل اداره وتوزیعندن التیق شرطیله
اوتوز غروشه .
طشیره ایچون سنه لکی پوسته
اجرتیله برابر الی غروشه در .

ر نسخه سی ۵۰ پاره یه در

مدیری: ابوالفیاض حقی
اداره یه عائد کافئه امور ایچون
مدیره مراجعت ایدملیدر .

محل اداره وتوزیعی:

باب عالی جوارنده خواجه پاشا جامع
شریفی قارشوسنده سکز نومرولی
محل مخصوصدر .
مسلكمزه موافق اوله رق کوندوبله جک
آثار مع الممنویه قبول اولنور .

درج اولنمیان اوراق اعاده ایدلنز .

ر نسخه سی ۵۰ پاره یه در



نومرو ۱۰۰ } اون بش کونده بردفعه پنجشنبه کونلری نشر اولنور ادبی وفنی رساله در } اوچنجی سنه

ادبیات شرقیه

اشعار

ترجیع خیال

هواده بسط ریاض ایله یین هوام و طیور
جهان شوقکزک بر کوچک صحیفه سیدر .
زمینه فرش بهاران ایدن غصون وزهور
سمای حسنکزک بر کینه لوحه سیدر .

جهان شوقکزک بر کوچک صحیفه سیدر ،
لب بهارده رونق بولان شکوفه تر
سمای حسنکزک بر کینه لوحه سیدر ،
کبودی شب حسن ایچره پارلایان اختر .

لب بهارده رونق بولان شکوفه تر
بکا اونوتدیره من کلدهان نابکزی .

کبودی شب حسن ایچره پارلایان اختر
نه ممکن ایلیه تقلید چشم تابکزی !

بکا اونوتدیره من کلدهان نابکزی ،

پری عشق ایله دمساز شوق اولان بلبل .
نه ممکن ایلیه تقلید چشم تابکزی ،
تبسم لب امیده بگزین سنبل !

پری عشق ایله دمساز شوق اولان بلبل
صوصار ایشته او آهنگ پر دلالکزی .
تبسم لب امیده بگزین سنبل

صولار ، کورورسه تویجات نو مالکزی .

صوصار ایشته او آهنگ پر دلالکزی
هواده بسط ریاض ایلیه یین هوام و طیور .
صولار ، کورورسه تویجات نو مالکزی ،
زمینه فرش بهاران ایدن غصون وزهور .
جناب شهاب الدین



تصویر جانان

بلور کردندند ایدرکن معانقه

بر نودمیده روح ایله بر حسن پرغرام
روی ترنده ایلمش ایقاد حمله‌گاه
الوان صبح صادق و انوار ایدر تام

§

صولغون ضیایی آگدیرر اکلیل طره‌سی
سرپوش زرنکاری شفقندن نشان ویرر
آغلار کوزنده صفوت هر دم ترکبود
آهو نکاهی مرده هجرانه جان ویرر

§

ایتمکده کل دوداقلرینی خنده لر طواف
کولمکده جبهه‌سندله لب تازه سحر
قوقلار بهار وجهنی اشکوفه شباب
کلنججه دهانی آشوب عشق اوپر

§

آغزنده عندلیب محبت ترانه خوان
قلبنده موجه سازدر اندیشه وصال
کوکله چشم نازی ایدرکن ملاطفه
روحنده خنده ریزدر آشفته بر خیال

§

صیقدتجه دست پاکنی حرمتله بن کابر
سرتاقدم وجودینه بر طاتلی آب و تاب
بر شوق ذی نقاب اولور اوموزنده مبتسم
اوردتجه صدرتابنه کلکونه حجاب

جناب شهاب‌الدین

قیزیل طوپراق

یاخود

بهاردن بر یایراق

هوایی پک مساعد بولوب کشت و کذاره
تازه مقصدیله شتاب ایتم جواره
کلستانلر شفقرنک آغاجلقلر پر آهنگ
قیزیل طوپراقده اولدم مصادف نوبهاره
چکرکن قوش دیلندن نهالستانده باقدم:
هزاران مرغ ؛ پیروسرود یک هزاره.

هوارا کد ، سما صاف ، صولر براق و شفاف
فیوضاتیه دونمش زمین برخنده زاره
نه خوش! اوستنده آبک قوجاقلاتشمش آغاجلر
یشیل ایرماق دینلسه روادر جویباره .
دوکولمش خاکه کویا شفقنردن سحاب:
چچکلرله مزین صحاری یاره یاره .

نیچون سودامه بیلم طوقونمشدی رواج ؟
تماس ایتمشدی مطلق صبا کیسوی یاره !
بتون قوشلر ، چچکلر ، او اصوات و مناظر
املبخشای وصلت اولوردی قلب زاره

نکاهمه ایدردم حوالی بی تجسس
مزارستانی کوردم [*] باقارکن اسکداره

سیه منظر طورردی اوزاقده سروکلر
که بکوردی سراپا او مظلم بر دیاره
ایدر هیچی هستی او یانده ظلمت اظهار
جهان ایلهر بویانده کونشده استناره ؛

[*] قره‌جه احمد مزارلغی

بو برلرده طبیعت ترابی قیلش احیا
حیات اولمش مبدل او برلرده غباره .
بو استغراق ایچنده دونوب باقدم که غریبه
مکر مستغرق اولمش دکزلر نوروناره ؛
مکر خورشید انور چکیش برکناره
صاچار اطرافه یکسر بلوطلردن شراره .
حزین برسس طویاردم دریندن گاه و بیگاه
بوسس باعث اولوردی حصول اغبراره :
چیقار باقوش صداسی ایدر دیجوری تقیل
اینرکن شمس تابان کنار کوهساره .
مؤثر بر فغاندر ملال افزای ظلمت
مشاهددر باقلسه این احتضاره .

صدای غوک طوتدی فضایی بر طرفدن
طیور اولمشدی مجبور سکوتی اختیاره
تماماً مهر غارب نظرندن اولدی غائب
دیدم : ذراتی اولمش بر پارلاق ستاره .
قلوب موقوف وحدت باقدم خیلی مدت
صحاری به ، جباله ، سماواته ، بحاره :
سکوت و صوت همدم ، ظلام و نور توأم :
کیکی بادی اکدار کیکی باعث مساره .
او آهنگ عمومی بنم متبوع قلبم
او آهنگ عمومی که تابع کردکاره .
استماعیل صفا

بر صوک بهارده تماشا ایتدیکم غروبک

خاطره‌سی

نهدر بو صفوت الوان مشهر حرمت
جهانه آچدیمی روزن اراک چنت

ایدوب غروبده تشکیل لوحه اعجاز
سما بدایع الوان ایلمش ابراز
مزاج نورده موج لطیف حرته باق
ضیایی منتشر لوحه طبیعت باق
بو بر سخابه‌میدر یوقسه لوحه ملکوت
ضیایی منعطفی ایتدی فکرمی مبهوت
بو بر غروب دکل معکس فروغ هدا
افقده هرته اولمش نمونه سینا
غروبده کوریلور لمعه لمعه باق الوان
اولمعدن ایدیلور کسب صفوت وجدان
نه در او دوره فیاضی یوم امکانک
صفای نورینی آرتردی چشم امکانک
ضیا وداعه مهیا ظلام چهره کشا
نهار مختصر اولمقدسه شب حیات نما
نهارده کوریلور کرچه ابتسام و جمال
لیالده ینه وار بشقه احتشام و جلال
نهارده صاچیلیر سخن عالمه انوار
لیالده یابیلیر قلب آدمه اسرار
غروب ایسه بو محاسنه بولدی پیرایه
نهار اوقشار ایکن لیل صالمده سایه
غروب اونورایله ممزوج اولوب ایدر تصویر
جهانده جمله محاسن مأل رب قدیر
سطوح بجره اینر موجه ضیایی تمام
فواد صافی به کویا که عرشدن الهام
شعاعده قویی برنک لاجورد مرئی
جهان شرقده آفاق پک آچیق مائی

جهان غرب ايله سمت جنوب، غرق ضيا
که فیض خاص غروب ايشته آنده لمعه نما
اوقلب صافی بی ایت طورمه نوره مستغرق
تجلی ایلیه تا کیم جمال بارع حق
بسیم

حال دل

بلبلک نشه فزود آهنگی
سوق ایدر کولگی فریاده بنم
سحرک حزنی، غروبک رنگی
سرپیلیر فکریمه رؤیاده بنم

§

بر کوچک نغمه سوزشپرور
شدت حزنی تأمین ایلر
باشقه بر زمزمه شوق آور
کریه قلبی تسکین ایلر

§

شعدی بلبل کبی قان آغلارکن
شعدی کللر کبی خندان اولورم
هله : بر خیلی زمان آغلارکن
شوق خاطرله غزلخوان اولورم

ابن الرفعت سماع

— سحر —

اولور اشیاده، سیسدن گون طوغوب پیداونا پیدا
آلهی بر کوزللك، روحه دائر بر صفا پیدا

زمینه سایه صالمش پاره پاره ابر نورانی
فضاده سوبسو آینه عالمنا پیدا
نسیمک باغده اوراق ازهاره تماندن
کوزل بر نقشه ساری، بر هوای جانفزا پیدا
چیقار بر شوق نامحدود ایلر روحم سمواته
ایدر فیض تماشا بنده حس اعتلا پیدا
کوکل مستغرق وجد و هوادر، اهترانندن
نهالستان ایچندن یرر آهنگ هوا پیدا
اولوب شاعر صفادن نشوه دار فیض استغراق
اولور فکرنده عصمت ساحات دلربا پیدا
مسجایی زاد،
عصمت

— دون کیجه ... —

او مست ناز ایلر بزده کلستانه بلا پروا
کیروب بر کوشده ذوق وصفالر ایلدک اجرا
تماشایه قویولدق بر زمان اطرافی حیرتله
مناظر بر لطافت کسب ایدوب اولمش جهان آرا
چمنزاری سراپا قابلامش آهنگ شوقا شوق
نهال کلده بلبلر ایدنجه فصل شوق افزا
قورولمشدی کنار جو باره بشقه بر مجلس
قدحکارانه ساقیلرنده یوقدی استغنا
شراب لعل ایلر هلاله طولمش ساغر اولمشدی
جهان سرمست اولوب غم کیتمش اولمش نشوه لر پیدا
طلوع ایتمش ایدی مهتاب، لطافت بشقه لشعدی
بو شب اولمشدی بر فصل بر ربیعک روزینه همتا
چیچکلر نشربو ایتمش، کشاده غنجهلر، بربر
شطارتلر، مسرتلر، کوزللكلر حکمفرما

وقوفاً بها صحی علی مطیهم [۳]
يقولون لا تهلك اسی وتجمل
بیتنده واقعدرکه شو بیتده «امری القیس» ایلر
«طرفه بن العبد» توارد ایتمشلردر. یعنی شو
ایکی شاعر - یكدیكرندن خبری اولمیهرق - بیت
مذکوری نظم ایتمش، یالکز کلمه اخیرده براز
(تفاوت وقوع بولمشدر [۴] زیرا «طرفه» ده شو
بیتی معلقه سنده عیناً ایراد، فقط «تجمل» یرینه
«بجلا» دیمشدر) [۵]

حتی علمای ادب شو صورتله «توارد» وقوعنه
تحالف واقامه بینه ایلر هر بری اتخالدن تبرئه ذمت

ولادت علیه لری «۶۰۸» وارتخاللری «۶۹۶» سال
هجریسندده وقوع بولمشدر.

مشهور اولدینی اوزره کندیلرینک اسقام مادیه ومعنویه دن
برائت و خلاصلرینه مدار اولهرق بادی فیض واستسعاد
حقیقیلری اولان و اوتنه دبری اوراد و اذکار مسلین صیره سته
کچمش بولنان «قصیده جلیله برئه» نک خواص امت
طرفندن تدوین اولمش بی نهایه شروح و تخریصی اولدینی
کبی سیرسئیه احدیه و فضائل عترت طاهره بی ده حاوی بولمش
حسیله همزیه مبارک لری باشقه جه بر لطافت و قابل تنظیر
اولیه جق درجه ده بر سلاست و جزالت احراز ایدوب اونک ده
تشریح و تخریصنه بک بیوک همتلر ایداشدر.

قصیده برئه نک مکمل تخریصی فضالندن «ابن النحوی»
مرحومک تخریص دلپذیری اولدینی کبی «همزیه» نک
اک بار لاق تخریصی ده فاروقی زاده مرحوم عبدالباقی افندی
حضرتلرینک تخریص عالیلری اولوب ایکیسی ده ادیب کامل،
کزیده افاضل حافظ عثمان موصلی افندی برادر مرک طبع
ایتدیرمش اولدق لری «مجموعه التخریص» ده بولنور.
مجموعه مذکوره دهها بک چوق آثار تادریبی حاوی اولقله
ارباب مطالعه یه توصیه اولنور.

[۳] رفقا و یارانم دابه لرینی باشم اوجنه طور دبره رق
دیورلردی که صاقین! فراق حبیبه شدت حزن وفرط
تأثرکدن ناشی هلاک اولما، صبرجیلی التزام ایت ...!

[۴] بوايسه محضا رعایت قافیه دن ناشیدر.

[۵] اظهار جلالت ایلر! معناسنده در

لطاقتلر، صدالر، غنجهلر، دلبرلر اول یرده
عجیبی کلسه بر بویله شبیده خاطره فردا
صالمشده خرام ناز ایلر کلزاری دور ایلر
نیجه بیك نازنین دلبرلری کوردم ملک آسا
طالب کیتمشدی فکرم بو صفای جاودان ایچره
دونوب باقدم نهان اولمش کوزمدن اول ملک سیما
مکر عزم خرام ایتمش اوده اول نازینلرله
تبسملر صاچوب ایتمکده لردی کلشنی احیا
زیور

نسمات الاسحار

في

مدح النبي المختار

ناظمی	مترجم و شارحی
اعاظم علمائزندن	رساله حمیدیه مترجمی
عبدالغنی النابلسی	اسماعیل حقی
قدس سره حضرتلری	

حزن واسف معناسنه «اسی» نک فعللری
قرآن کریمده مذکوردرکه «فلا تأس...»، لکیلا
تأسوا علی ما فاتکم» نظم جلیللری شو قیلدندر.
«اسی» لفظی بویله جه منصوب اولهرق معلقه
فیسینه نک

[بو نوط کچن نسخه مندن امام بوصیری حضرتلرینک
ترجه حاللرینه داتر اولوب سهوه مینی بونسخه یه قالمشدر.]
مشارالیه حضرتلری فنون ادب و بلاغته بی نظیر،
ونظم و انشادینه موفق بیورلدینی قصائد عالییه نبویه سیله
عالم اسلامیتده فوق العاده شهرتکیر بر وزیر معالی سمیر اولوب
مصرده ساکن ایدیلر.

ایتمش بولنسان بو ایکی شاعر معاصرک انشاد معروضلرینی مثال کتیریورلر .

«دونی» محبت و صداقتجه بدن دون ، اقل اولان کیمسهر معناسنه اولوب «اری» فعلنک مفعولیدر .

«رقی بهم» جمله حالیه اولوب «قد» تقدیرینی حاویدر .

«رقی» فعل ماضی . مصدری اولان «رقی» ذکر ایتدیگمز مطلع عالی همزیده ، کذلک «ولن نؤمن لرقیک» نظم جلینده مذکوردر .

شو مصدرک فعللری «رقی رقی» دیه باب رابعدن استعمال اولنق امر شائع ایهده - شرح همزیده تصریح ایدلیکی اوزره - صعود، ارتقای حسی قصد ایدلیوبده معانی و صفات حسنهده ترقی و تعالی ، بر صفت کالیهدن وصف ا کلمه ارتقا معناسی افاده ایدیله جک اولدقده «ابی یابی» کبی باب نالشدن قوللانیلیر .

ایشته ناظمک کلامنده شو استعمال مناسبدر . چونکه کسر قاف ایله «رقی» او قونه جق اولسه اسکان یا خصوصنده ضرورت وزن الجاسی کبی بر معذرت سرده لزوم کورولور ،

«محصول بیت»

ای گرفتاری فراق ایله بنم هلاکی قصد ایدن یعنی معامله واقعه لری بویله بر آرزویی ایهام ایلین کزیدکان قوم عرب ! ایشته سنک محبتکز یولنده حزن و تأثر ایله اولیورم . فقط کنسیدم دن دون اولان کسانک سایه عاطفتکزده یاخود سز لر ایله

برابر مطلب اعلایه طوغری ارتقا ایتکده اولدقلرینی ده کوریورم .

[یعنی شو معامله کز موافق شیئه سروت کورلمز ! یاخود برکون اولور بلکه بنده مظهر عنایت اولورم دیه بکا مدار تسلی اولیور .]

(توضیح)

ناظم علیه الرحمه بیت سابقده قافله زوار دیار منوره نک قوندقلری منازل مبارکه به ندا ایله ایفای مراسم تحیه ایتمشیدی شمعیده قافله مذکورده بولنان یارانسه خطاب ایله عرض محبت و اشتیاق ایدیور و گرفتار اولدینی درد هجرانک تحملمگداز اولدینغی ؟ ودها دون اولان بعض محبانک استحباب ایدلکگری حالده محجوریت واقعه سی ناروا بولن دینغی کندیلرینه اخطار ایله یور .

- مابعدی وار -

ایکنجی مقاله

لسان و جنسیت اعتباریله مجارلرک اصلی بوندن اولکی مقاله مزده مجارلرک روایت ، وقایعنامه ، استدلات تاریخیه نقاط انظارنجه اولان احوال قدیمه سندن بحث ایتمش ایدک . بومقاله مزده ایسه علم لسان کبی آنوغرافیا مثللی ، موقیقات جدیده فنییه کوره اجرای تدقیقات ایله جکر :

عجبا مجارلر اسکیدن بری کندیلرینی هانکی اصلدن صایارلردی ؟ بوکا دائر برروایت تاریخییه راست کلنه ممشدر ! یالکز شوقدر وارکه ، اون

A régi Hun-Szkely irasbol (یعنی اسکی هون سکیلی یازیمی) نامیله مع اشکال ایکی مقاله نشر ایلشدر .

بالاده کی دلیلرایله هونلر ، آوارلر و مجارلرک مهاجرتی برجنسندن اولان شو اوج قومک بربرینه مشابه اوج نتیجه سی دیه اعتبار ایدیله بیلیر .

حتی طقوز و اونجی عصر آلمان وقایع نویسلری مجارلری (آوار) دیه قید ایدرلرکه ، بوده هیچ دکلسه ، ایکی قوم آراسنده برمشابهته دلالت ایدر .

یوقاریدن بری سویلینلین سوزلردن مجارلرک هانکی نسل بشره مربوط اولمق لازم کله جکی آکلاشیله ماز . آتیلا هانکی جنس انسانلردن ایدی ؟ هونلرک رومغرب و شرق ایمپراطورلقلری اوزرینه اولان هجوملری بویکی حکومتک پک زیاده مشهور اولان ثروتلرینه طمعدن ایلری کله برشی اولدینغی یعنی مهاجرت نوعندن دکل سودای غنیمته حاضرلنش هجوملردن بولن دینغی جهتله آتیلا اردوسنک بتون اقوام آلتایه دن مرکب اوله جغه حکم ایدیله بیلیر .

شو حسابجه آتیلا اردوسنده مغول ، ترک و فینوالر موجود بولنق ایجاب ایدر . فقط آنوغرافیا فینا فننک یکیلدی و هنوز مجارلرده کندیلرینسک هانکی قومدن اولدقلرینی تحری فکری او یانمدینغی بر زمانده حتی کچن عصرده بو عصرک اوائلنده

آتیلا فرقه سندن اولدقلرینی یاد ایله اقتخار ایتله رینه باقیلورسه بو هجومک مشوقلری فینوالینر اوله جنی خاطرلره کله بیلیر . ایشته شو نتیجه اله اندقدن صکره آرتق روایت و خرافات دائره سندن

ایکنجی عصر میلادیده تغنی ایدیلن و تاریخیه ضبط ایدیلن برشرقی مفسادنه کوره آنکروسلرک هون قرالی مشهور آتیلا (آتلی) به منسوب اولدقلری آکلاشیلدیور . یعنی آتیلا ماغوغندن و ، آلموس آتیلا نسلندن اولمش اولیور . شو حسابجه (آلموس) قبائلنک (پانونیا) یی مسکن ایدنمه لرینه سبب حق قحندن زیاده حق وراثت اولمق ایجاب ایدیور . اون اوچجی عصر ارباب قلندن (کهزه) کتسانی ، بری آتیلانک ورودی و دیگری آریادک عودتی و قوعاتنه مخصوص اوله رق ، ایکی به تقسیم ایدر . اون بشنجی عصرده (توروجی) ده بو تقسیمی قبول ایله (هون) و (هونفر و) کله لرینی الفاظ مترادفدن عدایدر .

ترانسیلوانیا طاغلرینی کندیلرینه مسکن ایدینن (سکه) لیلرک اورالرده تاریخ توطنی معلوم دکلسه ده . بونلر کندیلرینک آتیلا نسلندن اولدقلرینی ادعا ایدر و مجارجه بی ده آنا لسانی کبی قوللانورلر . بونلرک برعصر اولنه قدر خصوصی بریازیلری وار ایدی . بوخط هر نقدر بوکون استعمالدن ساقط اولمش و بقایاسی بیله همان یوق دینه جک درجه بی بولمش ایسه ده اون یدنجی عصره قدر ترانسیلوانیانک بعض کلیسالرنده بویازیدن خیلی محکوکات بولنورکن اوندن صکره غائب اولمش و شوقدر وارکه بونلردن براز شینک قوییه سی حفظ ایدلشدر .

بو قوییه لر خیلی مباحث علیه یه یول آچمش و بوکا دائر اک کوزل معلوماتی مجار ارباب معارفندن موسیوزابو ۱۸۶۶ سنه سی

Revue de Bude-Pesth نده

چیقاریلهرق (لغات) علمی ایله حل مسئلهیه کیرشمک اقتضا ایدر .

علم لغات ایله ایذیلهجک استدلالاته اعتراضاً مجارلرک مبحث بشر نقطه نظر نجسه فینوالیره عدم مشابهتی درمیان ایذیلهبیلیر . واقعاً مجارلرک حسن و آئی هر ملت نزدنده مشهور و بو شهرت تمامیه مصدقدر . لکن بو اشتهار قدیم دکل، بعدالفتح حاصل اولمشدر . شمیدیکی کوزل مجارلر حاصل اولق ایچون اختلاف جنسه باقلیهرق قدیم رومه امپراطورلغی سکنه سیله بر خیلی اختلاط وامتزاج وقوعندن صوکره حاصل اولمش و فقط آسیالیغه مخصوص لهجه ینه باقی قالمشدر . بو قدر تبدلات ایله برابر اورال و آلتای جنسنک علامات فارقه . سنندن اولان کوزلرک و الماجق کیمکارینک و ضعیف مخصوصه سی پک حس اولنور درجهده کوزه چاریار .

هله مجارجه نك تدقیقی بو قومك اورال و آلتای عالمه کبراسنه اولان منسه . ویتتی دکل ، بو عالمه نك هانکی جنس و فرعه منسوب اولدیغی ده میدانه قویار فقط بو بایده کی تدقیقاته کیرشمزدن اول اولدجه مهم ولکن حل ایذلمش و جوابی ویرلمش ایکی اعتراض درمیان ایتمک کرکدر . طقوزنجی عصر میلادیده کی فتوحاته مظهر اولان قوم مجارجه می سویلردی ؟ او یله اولسه بیله بو کون طونه و تاریس سواحلی اوزرنده منتشر اولان و مرور دهور ایله پک بسیط تبدلاته دوچار اولان شمیدیکی لسان ایله می قونو . نوشورلردی ؟ بو ایکی سؤاله بردن جواب ویره جکر . عموماً ظن ایذیکی کبی ، مجارجه نك تکملنی

سطحی اولهرق یکی عد ایتمک بیوک بر خطادر : مجارجه نك مبدأ ادبیاتی (به توفی Petœfi) وقوشوت زماننده ابتدا ایدر . بناء علیه قزون وسطاده لانتجه حکمفرما اولدیغی زمانلرده بیله ادبیاتی یکیدن تشکیل ایتمیه جک مرتبهده تسخیر ایتمدیکی آکلاشیلور . مجار وقایعنامه لرینک اک اسکیسی اولوب مؤلفی معلوم اولمیان بر اترک اون ایکنجی وحتی اون برنجی عصرده یازلدیغی ثابتدر بو اثرده قارئی توقیف ایده جک بر چوق غریب لغتله تصادف ایذیلیرسهده مؤلف او کله لری لانتجه شرح ایتمدیکندن توقه لزوم کورلمز . ایشته او غریب کله لر او وقتک فرانسزجه سنندن دهآ آشکار بر طاقم مجار لفظلریدر . مثلاً او کله لردن :

hetu (شمدی . het . یدی) ، zerelmes (شمدی . szerelmes . سویلی) ، aldunas (بو کون . aldomas ، قربان) بو کون بیله پک اعلا فرق ایذیلور . اوروپا لسانلری ایچنده بو قدر تبدله اوغرایان همان یوق کیندر .

مؤلفی مجهول اولان بو اثر یرینه سندتات رسمیه ، برات ، شهادتنامه کبی محررات تبع ایذیلیرسه ، مجار کله لری اوزر اوزر دکل یوزلرجه تصادف ایذیلور . (یرنی) اسمنده کی مدققیندن بریسی آرپادلرک تاریخ انطفاسی اولان ۱۳۰۰ تاریخنه قدر بو کبی اوراق ایله مؤلفی معلوم اولمیان (وقعه نامه) ده کی مجارجه کله لری طوپلایه رق اوچ یوز یکر می ستوندن آز اولمیان برلعت ترتیب ایتمشدر . شو صورته اسکی مجاجه اولق اوزره صحیفه لر طولیدیرمق ممکندر . بو یله منفرد لغتدرن بشقه الهه تمامیه یازلمش

وبناء علیه یالکز لغت دکل صرف ونحوه دائره معلوماتی حاوی پارچهلر وارددر . اون ایکنجی عصره منسوب بولنان ال یازیسی بر کتابده عوام مجارجه سی اولق اوزره بر جنازه دعاسی ایله بر دیکردعا وارددر . بونلردن ایکی جمله آلهرق مقابله رینه شمیدیکی مجارجه لرتی یازاجق اولورسه ق ، علم لغانه پک یابانجی اولانلر بیله هر ایکی سنک مشابهتی بر کوروشده آکلایه جقلردر .

اسکی مجارجه : شمیدیکی مجارجه :
Satiatuc szœmtœk- Satjatok szeme-
kel mik vagymok, tekkel mik va-
gyunk.

معناسی : نه اولدیغیزی کوزلر کرله کورکر .
دیگر بر جمله :
Kinék testet ez Kineh testet e
nophon tœmetjœk. napon temetjûk.

معناسی : بو کون تئی گومولنک .
ایشته کوریلدیورکه ؛ یالکز ، املاجه براز فرقدن ماعدا ، کله لر دکل ترکیب کلام بیله بر طرزده بولنیور .

برلسانک قواعد صرفیه ولغاتی عناصر مشکله سنندن عبارتدر . لغاتک مرور زمان و مناسبات اقوام ایله صورت تلفظی د کیشور . بر طاقملری اونودیور ، یرینه دیگر یابانجیلر کلیر . هله بو حال هجرت ایتمش و یاشایشنی ترک ایلمش قوماردهدها چابوق ودها چوق اولور . فقط قواعد صرفیه ، یعنی کله واشیا آراسنده اولان مناسباتک صورت افاده سی ، غیرمادی اولمقله برابر بر عنصر ذی حیاتدر ،

طبع ملی ومیل طبیعی اقوام ایله قائمدر . واقعا قواعد صرفیه میاننده خارجدن بر طاقم شیلر کیرمک ممکن ایسهده او قاعده لر پک عارضی اولهرق کیردکلرینی وحتی لسانه آغراق ویردکلرینی کندی کندیلرینه کوسترلر . فقط بونلرک فرقه وارمق خوش بر طبیعته ، لساندن آکلایشه باغلیدر .

ایشته بو حال مجارجه دهده واقعدر . مجارجه یه خارجدن خصوصاً اسلاو ، جرمان ، لاتین دیلرلردن پک اسکی وقتلرده بر چوق کله لر آاندیغی کبی حالاده بعض لزوم اوزرینه اوتهدن بریدن بر طاقم کله لر کیریور . صوکره دن کیرن کله لر همان لغت اربانجه معلومدر . قواعد صرفیه بو یله دکلدر . هر نه قدر مجارجه جهیه بر طاقم قاعده لرده کیرمش ایسهده ینه اساس لسان بوزلیه رق اورال و آلتای شبهه سنندن اولدیغی و آریان لسانلردن آیری السنه سامیه یه قاعده جه دها یاقین اولدیغی کوریلدیور . اوروپا لسانلردن مجارجه یی آیرد ایتمک ایچون اوچ اساس بیان ایده جکر .

(۱) مالکیت فکری اوروپا لسانلرینک عمومنده خصوص بر نوع کله ایله (مثلاً فرانسزجهده mon, ton, son) ایله افاده ایذلیکی حاله ، مجارجه ده ، بزیم ترکیجهده اولدیغی کبی بر اضافت ضمیری ایله ادا ایذیلور . مثلاً آغاج معناسنه اولان (fa) کله سی شو یله جه :

faja fad fam
آغاج آغاجک آغاجم
شکلنه کیرر . ادات جمع ، ینه ترکیجهده اولدیغی

کبی، ضمیر اضافی ایله نفس کله آراسنه کیرر . مثلاً .

faim آغاچلرم ، faid آغاچلرک دیمک

اولور . بوده faimnah آغاچلرمک ، faidnak آغاچلرکک صورتنده تصریف ایدیلور .

(۲) مجارجهده حروف الصاقده، ترکیجهدهکی کبی، کلهلرک صوکنه الحاق ایدیلور : (faig آغاچهدک ، faban آغاچده ، faért آغاچدن طولانی) کبی . بو اداتلر ضمائر اضافیه ایله امزاج ایدهرک (faidban آغاچلرکده) صورتنه کیرر .

(۳) فعللرک تصریفنده، اورویا لسانلرنده یا بشقه کلهلر ویاخود یاردجی فعللریله ادا ایدیلن فکرلر، ماده اصلیه ایله مسند الیهر آراسنه کیرن بر طاقم هجارله افاده ایدیلور . مثلاً : (adunk ویریریز ، adatunk ویردیریز ، adhatunk ویره بیلیرز الخ) کبی .

مجارجه نك ترکیه ایله ایتدیگمیز شو مقایسه حریفه سندن هر ایکی لسان وملت آراسنده پک زیاده مشابته اولدینی کوردی . بو حالده مجارجه (توران) شجره کبراسنک بر فرعی اولان فقط مجارجه (توران) شجره کبراسنک تامیله کنديسندن یعنی (مغول، مانچو، ترك، اورال وینوا) قوللردن دکل بونلردن اورال وینوا دالنه مربوطدر .

ذاتاً اورال وینوا قولندهده «آهنک لسان» دیدیگمیز خاصه پک عیاندر . ترکیجه مزدهده تامینه حکمی اجرا ایدن بو خاصه بر کله نك هانکی نوع حرکه ایله باشلارسه، سائر هجا و اوکا علاوه ایدیلن ادواتکینه او نوع حرکه ایله حرکه لئسنندن

عبارتدر . بو خاصه نك فنلاندياجده و مجارجهده بولنديغنی بر ایکی مثال ایله کوسترلم، مثلاً فینواچده (دام) دیمک اولان (کاتو kato) کله سنک مفعول عنه حالی (قاتولا) اولدینی کبی (ماصه) دیمک اولان (پوپته pöytä) نك مفعول عنی (پویتله اولور) .

مجارجهدهده (فابان faban آغاچده)، (کزبن kezben) الده دیمکدرکه عنی حال واقع اولور . اورال فینو لسانلریده درت شعبیه ایدیلور : بونلرده بالطق فنلاندياجه سی، بر میسان، بلغار، اوغری لسانلریدر . بو درت شعبه دن مجارجه هانکیسه منسوبدو؟ ووغول، اوستیاق و مجارجه فرعلری حای اولان اوغری شعبه سنه مجارجه نك مناسبتی پک زیاده در . ووغول لسانی ایله مجارجه آراسنده، بالخاصه تصریف افعال جهتیله شایان دقت مناسبتلر کورولمکده در .

بو سببه مبنی مجارجه بی علم لسان نقطه نظرجه اورال والتای قسم وسعینک، فینوا شعبه سنک اوغری نوعنه ادخال ایدیه بیلوریز . برده لغات اعتباریله مقایسه ایدلم :

عثمانلی فاتحاننک برعشیرت حالنده کلوب شو دولت معظمه بی تشکیل ایلدکلری حالده اصلاً اورال و آلتای نوعندن اولان لسانلرینه بر طاقم هند و اورویائی، و (سامی) لغاتی قانقلری کبی، مجارلرده قومشولوق، غوغا و اتحاد کبی برچوق مناسبتلره اسلاو، آلمان، ایتالیان و مان، لسانلردن برطاقم کلهلر آملشر، بونلردن بعضیلرینی کلی بر تبدله اوغرا تمقلری کبی، بر

طاقلرینهده بوس بتون مجارجهیه مخصوص بر ادا و آهنک ویرمشلردر .

شمدی یکی مجارجهده قوللانیلان لغاتک چوغی، اسقلاوون و (چه) لسانلردن اولوق اوزره . اسلاوچدن آلمشدر . اسلاولر مجارجهده کندی کلهلرینک چوقلغنی و مجارلرده آزلغنی ادعا ایدرلر . هرایکی طرف بولساندهکی اسلاو لغتلرینک صایسنی بیله خبر ویررلر . بو حال هرایکی قومسک غیرت ملیه لرینه معطوفدر . لغتک مقداری حقدنهکی بحمه باققدن ایسه مجارلرک نه کبی کلهلر آلدیغنی اوکر نكک دها ایدر . بو کلهلرک چوغی اداره بلدییه، زراعت، او اشیاسی، البسه، ییه جک شیلر، یعنی وقتیه اولدجیه ترقی ایتمش و صوکره طورمش بر مدنیته، یاخود پک ساده بولنان امرزراعت و تجارتیه متعلق کلهلردر . بونلری قوانین، دین، و سیاسیه متعلق کلهلرک طاقی تعقیب ایدر .

مجارجهده بولنان کلهلرک بر چوغی ده آلمان، روم، ایتالیانچدن آلمدرکه بونلرده مدنیته متعلق شیلر افاده ایتدکلرندن دها صوکره لسانه کیرمشلردر . لکن کلمات اساسیه، یعنی حوایج ضروریه بشریه بی ادایه خادم و لسان بشریتک لبی تشکیل ایدن کلهلر مجارجه ایله بتون فینوا لسانلرنده و حتی تکمیل اورال و التای لسانلرنده مشترکدر . موسیو (هوروات)، (پودورسکی) دن نقلاً مجارجهیه مشابه بر خیلی مغول کلهلرینی حای جدول ترتیب ایتمشدر .

ترکیجه مزده : آنا، آتا، آما کلهلرینک مقابلی مجارجهده آتیا، آنیا، آلمادر .

ایشته بو کبی معلومات بزه مجارجه نك و مجارلرک اقوام توراینه دن اولدقلرینی اثبات ایدر .

ذاتاً مجارلر خزرلرله پک زیاده مناسبته بولغشلردر . هر نه قدر بونلرک لسانی حقدنه معلومات یوقسهده مجارلرله برلکده شمدیکی مجارستانه کیدوب یرلشن (قومان) و پجنسکلرک (ترك) اولملری محقق اولدیغندن مجارلرکده اونلره یاقین بر قوم اولملری اقتضا ایدر . فقط وطن اصلیه دن اوزاق دوشولمک و آیری آیری مناسبتلر، موقعلر ایچنده بولغنی حسبیه ایکی قومک لسانی بر بندن فرق اولغز درجهیه گلشدر .

احبامزدن بر ذاتک پشته طریقیله برلینه سیاحتنده تصادف ایلدیکی بر حالی حکایه ایدلم : ارقداشتمز دمیر یولی قطارنده بر واغوندن چیقان بر طاقم سسلری عادتاً بر ترك جمعیتنده حاصل اولان کورولتی به بکرتمش و کندی کنديسنه « اوخ ! نه اعلا بر واغون همشهری ! » دیه سونمش ایسهده مؤخرآ بونلرک عثمانلی ذکل مجار اولدقلرینی آکلایه رق تعجب ایتمشدر .

قواعد صرفیه ونحویه و آهنک لسان و بر ازده اتحاد لغت ایله جنساً و لساناً بزه مناسبتی اولان بو متمدن قومک لسانی تحصیل بزم ایچون پک قولای اوله جفندن کنجلمرزه مجارجه نك تحصیلنی توصیه ایدرم .

نجیب عاصم